

INTERVJU

Janez Janša

Cilj blaginja za vse je dosegljiv še v življenju naše generacije

Metod Berlec, foto: Gregor Pohleven

Predsednik slovenske vlade in Slovenske demokratske stranke Janez Janša se je rodil 17. septembra 1958. Po izobrazbi je diplomirani obramboslovec. Čeprav se bo tik pred volitvami srečal z abrahamom, niti približno ne daje vtisa, da bi se mu leta že poznala. Z njim smo se pogovarjali v ponedeljek na dvorišču sedeža SDS na Trstenjakovi 8 v Ljubljani. Novinarske ekipe smo se ob njem menjale kot po tekočem traku. Mesec dni pred volitvami je polno zaposlen in daje vtis, da je poln energije in predvolilnega poleta. V osemdesetih letih prejšnjega stoletja je bil eden prvih, ki je začel odkrito kritizirati prejšnji totalitarni sistem, predvsem okostenelo zvezno armado. Zaradi tega so ga pred dvajsetimi leti aretirali. Prišlo je do afere JBTZ in slovenske pomladi, ki je pripeljala do demokratizacije Slovenije. V prvi slovenski demokratično izvoljeni vladi je bil obrambni minister in je s svojo vlogo eden najzaslužnejših za slovensko osamosvojitve. Leta 1993 je na mestu predsednika socialdemokratske stranke nasledil dr. Jožeta Pučnika, ki je do svoje smrti ostal njen častni predsednik. Po odstavitvi leta 1994 z mesta obrambnega ministra zaradi podtaknjenih insinuacij, ki so kulminirale z Depalo vasjo, se je začel Janšev vnovični politični vzpon. V času Bajukove vlade leta 2000 je bil spet obrambni minister. Po preimenovanju stranke v Slovensko demokratsko stranko je leta 2004 zmagal na državnoborskih volitvah in postal predsednik vlade. Za njim je uspešen mandat predsednika vlade in predsedujočega Svetu Evropske unije.

Končuje se vaš prvi mandat predsednika vlade. Za pokojnim predsednikom vlade in države Janezom Drnovškom ste drugi politik, ki mu je uspelo voditi vlado celotni mandat. V čem je skrivnost njegovega in vašega uspeha?

Za Drnovška težko govorim, naša koalicija pa je zdržala zaradi intenzivne komunikacije. Usklajevali smo se neprestano, skupaj je imela koalicija v tem mandatu preko

2.000 usklajevalnih sestankov. Partnerje smo poskušali razumeti in jim pomagati. Na podlagi izkušenj, ki jih imam s sodelovanjem v dveh Drnovškovih vladah, lahko rečem, da tudi on ni nikoli na silo naganjal strank iz koalicije, morda je delna izjema spletko okrog Depale vasi, kjer pa je bil glavni boter drug.

Ste se tudi zato udeležili odkritja Drnovškovega spomenika?

Janez Drnovšek je bil dolga leta predsednik vlade in nato pet let predsednik republike. Predstavlja del zgodovine Slovenije. Njegova rojstna občina mu je postavila majhen spomenik. Menim, da si ga je dr. Janez Drnovšek zaslužil. V mnogih stvareh se nismo strinjali in naše sodelovanje je šlo skozi različne faze. Najbrž tudi nikoli ne bomo izvedeli, koliko je na njegova zadnja ravnanja vplivala zahrbtna bolezen. Toda ostaja nesporno dejstvo, da je bil dr. Drnovšek dolga leta tista stalnica v taboru LDS in SD, ki je vztrajala na proevropski in proevroatlantski poti Slovenije. Hkrati je bil človek, ki v času, ko je vodil politično stranko, ni zagovarjal politike izključevanja.

Kako komentirate dejstvo, da so vodilni politiki tranzicijske levice odkritje njegovega spomenika bojkotirali?

Žal Drnovškove širine pri njegovih političnih naslednikih danes ne najdemo. Vsi po vrsti z eno samo izjemo so mu odrekli utemeljenost trajnega spomina. Iluzorno je zato pričakovati, da bi uspehe priznali tej vladi oz. svoji politični konkurenci. Uspehov in zaslug si niso sposobni priznati niti med seboj.

V kakšnih odnosih ste z aktualnim predsednikom države Danilom Türkom glede na zadnji nesporazum pri imenovanju novih slovenskih veleposlanikov v tujini?

Pričakujem, da bo predsednik republike ravnal, kot mu nalaga ustava.

No, če sva že pri predsednikih republike. Zadnje čase v predvolilno kampanjo odkrito posega nekdanji predsednik republike Milan Kučan z ostro kritiko sedanje vlade, ki naj bi bila avtoritarna in naj ne bi spoštovala vrednot, za katere smo se Slovenci zavzemali pri osamosvajanju. Kako to komentirate?

Nič novega, bi lahko rekel.

Kučan tudi trdi, da se danes živi slabše kot pred štirimi leti.

Kučan zagotovo živi slabše kot pred 30 leti. Takrat je imel na razpolago vse privilegije, od Brionov do uslug Udbe.

Kaj so po vašem mnenju ključna dejstva, podatki, ki statistično kažejo, da danes živimo bolje kot pred štirimi leti?

Statistika je eno, drugo pa je osebna ocena. Vsak sam pri sebi ve, ali živi bolje ali slabše. To pa ni odvisno samo od materialnih razmer in statistike, ampak tudi od zdravja, osebne sreče itd. Na ravni statistike smo kot skupnost dobro napredovali. Imamo visoko rast in visoko zaposlenost, plače in pokojnine so se realno povečale, inflacijski pritisk blažimo z ukrepi za najrevnejše sloje.

Vaša vlada si je na začetku mandata zastavila obsežen načrt gospodarsko-socialnih reform. Velik del tega je danes uresničen. Kateri del izvedenih reform se vam zdi najpomembnejši?

Znižanje davkov in odprava številnih administrativnih ovir. V prvih dvanajstih letih samostojnosti je bila v Sloveniji na oblasti pretežno tranzicijska levica, v povprečju pa smo v teh letih imeli ne ravno hiter, kljub temu pa soliden razvoj. Vendar je tranzicijski levici, ki pri nas predstavlja in brani predvsem ljudi v levičarskih frakih, ki so obogateli čez noč, v tem času uspelo tudi drastično povečati nekatere socialne razlike. Odpravili so ▶

Kučan zagotovo živi slabše kot pred 30 leti. Takrat je imel na razpolago vse privilegije, od Brionov do uslug Udbe.

▶ usklajevanje pokojnin s plačami, polastninili večino skupnega premoženja in ustvarili velik proračunski primanjkljaj. To politiko je bilo treba spremeniti.

Prestavili smo v višjo prestavo in mnogi cilji, ki še pred nekaj leti niso bili dosegljivi, so danes realni. Pospešili smo gospodarsko rast. Odpravili smo proračunski primanjkljaj. Vrnili upokojencem usklajevanje pokojnin s plačami. Vrnili samostojnost nadzornim or-

ganom, ki varujejo državljana, malega delničarja in potrošnika.

Pri dolgoročnih projektih smo prestavili v višjo prestavo. V kratkem bomo končali avtocestni križ in se lotili razvojnih osi. Modernizirali bomo železnice in poskrbeli za učinkovito varovanje okolja. Decentralizirali bomo upravljanje in omogočili enakomernejši regionalni razvoj ter s tem enake izhodiščne možnosti v celi državi. Več bomo lahko vlagali v

zdravstvo, znanost, raziskave, šolstvo in kulturo ter bistveno izboljšali kvaliteto življenja. Cilj blaginja za vse je dosegljiv še v življenju naše generacije.

Pravičnost in solidarnost sta naši temeljni vrednoti od ustanovitve dalje, zato je Slovenska demokratska stranka globoko socialna. Vendar je naravnana razvojno in ne pasivno. Ne prizadevamo si za to, da bi tisti, ki živijo na pragu revščine ali pod njim, še naprej samo dobivali miloščino. Prizadevamo si in si bomo tudi v prihodnje, da bi brezposelni dobili delo, zaposleni dostojno plačilo, upokojenci zaslužene pokojnine, podjetniki normalne pogoje gospodarjenja, mladi pa dobre štipendije in kvalitetno šolanje. Naš cilj ni, da revni dobijo miloščino zato, da ni socialnih nemirov. Naš cilj je, da se še naprej pospešeno ustvarjajo razmere, v katerih si bodo revni lahko sami pomagali in bo vse več revnejših prehajalo v srednji razred. Blizu cilja bomo, ko bo 60 ali 70 odstotkov prebivalstva v srednjem razredu. Dosežen pa bo, ko bosta normalno delo ali pokojnina vsakomur zagotavljala dostojno preživetje ter šolanje posameznika in družine. Tako si predstavljamo blaginjo za vse. Lahko jo dosežemo še v času življenja naše generacije. Imamo vse pogoje za to. V zadnjih treh letih smo dosegli rekordno zaposlenost v državi, brezposelnost je najnižja v zgodovini samostojne Slovenije. Slovenija je na pravi poti proti blaginji za vse.

Kje pa vlada ni dosegla zastavljenih ciljev? Nekateri vam očitajo, da ste pod pritiskom sindikatov in različnih lobijev odstopili od številnih pomembnih reform, ker ste se bali, da bi zaradi njih izgubili oblast. Kako jim odgovarjate?

Ni nam uspelo decentralizirati države, ker opozicija ni podprla zakona o pokrajinah, ki terja dvetretjinsko večino. Reforma trga dela je bila nekoliko prekratka zaradi nasprotovanja socialnih partnerjev, vendar predstavlja pomemben korak v pravo smer.

Pojavljajo se tudi očitki, da sedanja vlada nadaljuje politiko eldesovskih vlad, za katere sta bila značilna korupcija in klijentelizem, da niste pretrgali z njihovo prakso kadrovanja v vse pore družbe – od gospodarstva prek civilne družbe do medijev.

SDS je edina stranka, ki se je samoomejila in uvedla nezdržljivost političnih in gospodarskih funkcij. Opozicijo smo vključili v nadzorne organe družb v državni lasti. Naj še drugi to naredijo, pa bo skušnjava praktično izginila.

V tem smislu vam očitajo, da ste se prepovedno lotili boja proti gospodarskemu kriminalu, proti monopolom, kartelnemu dogovarjanju, vojne proti tajkunom.

Brez usposobljenih institucij s pravimi kadri, ki se znajo in želijo bojevati proti tem pojavom, ni mogoče izvajati resnih akcij. Trajalo je nekaj časa, da so institucije pridobile potrebno usposobljenost.

Kako pa odgovarjate na očitke, da se je prav v vašem času in z vašim soglasjem okreplil gospodarsko-medijski imperij Boška Šrota, da se je po letu 2004 močno povečalo število spornih menedžerskih odkupov, skratka, da ste soodgovorni za enormno bogatenje nekaterih?

V mandatu te vlade je ta imperij postal transparenten, saj so morali zaradi dela nadzornikov prevzemniki prazniti delniška parkirišča in poštne nabiralnike. Vendar pa so delnice in deleže parkirali v času prejšnjih vlad, ki so jim dovoljevale skrivanje.

Kaj pa cestni lobi? Ali mu ni bilo mogoče stopiti na prste že prej?

Če bi prej imeli to vlado, potem bi se to zgodilo prej.

Je mogoče aretacije prvega človeka SCT Ivana Zidarja povezati z odpadanjem ometa v šentviškem predoru? Nekateri pravijo, da to ni naključje in da se Zidar s tem maščuje sedanji vladi.

To bo povedala preiskava.

Ali pričakujete, da bo proti nekdanjemu državnemu tožilcu Boštjanu Penku, ki se je kot tožilec srečeval z osumljenim Zidarjem, vložena obtožnica?

Tega ne vem.

Se vam zdi, da je sodstvo v tem primeru nekoliko zatajilo, saj preiskovalni sodnik ni dovolil hišne preiskave, prav tako pa so se sodniki začeli upirati, ko so drugi organi pregona začeli bolje delovati. Morda to ni naključje ...

Bojim se, da res ni.

Kaj pa afera Patria? Je tu res šlo za korupcijo ali je v ozadju interes neizbranega ponudnika oziroma opozicijske politike?

To drugo, vendar z elementi korupcije.

Kaj pa medijsko področje? Vaši politični nasprotniki vam stalno očitajo, da posegate v medije, da ste si podredili nacionalno televizijo, da si poskušate podrediti časopise in podobno. Kako ocenjujete slovenske medije danes?

Enako kot pred štirimi leti. Za nami so leta, ki so bila uspešna, vendar ne lahka. Lansko jesen je politična konkurenca v svojo oceno stanja zapisala hude lažne obtožbe na račun vlade, preko 500 slovenskih novinarjev pa je z lažno peticijo uslužno te diskvalifikacije poslalo v svet. Nekaj mesecev pred največjim

izzivom za Slovenijo po osamosvojitvi so zapisali, da predstavlja predsedovanje Slovenije nevarnost za Evropsko unijo. Stisnili smo zobe in delali naprej. Slovensko vodenje EU je Evropa ocenila ne kot nevarnost, ampak kot uspeh. Dobili smo čestitke vseh naših 26 partnerjev v EU. Podpisniki peticije so molčali.

SDS je edina stranka, ki se je samoomejila in uvedla nezdružljivost političnih in gospodarskih funkcij. Naj še drugi to naredijo, pa bo skušnjava praktično izginila.

Molčali so tudi zato, ker jih plačuje nekaj tajkunov levotranzijske provenience, ki imajo v lasti večino medijev v državi. Vse, kar vlada naredi dobrega, se prezre, vsaka napaka pa se razglasi za zločin. Delo v takšnih razmerah ni lahko. Vendar pa to ni glavni problem te vlade in te države. Ustvarjanje virtualne resničnosti na dolgi rok ne deluje. In vedeti moramo: to, da se naše delo ocenjuje enostransko, je slabo, obstaja pa še slabša alternativa – da bi se nekritično vsevprek hvalilo. Da bi imeli stanje, kot je bilo med letoma 1992 in 2004, ko so isti ljudje prejšnjo vlado hvalili in opravičevali, kritizirali pa opozicijo.

Za zdravje slovenske demokracije je sedanje stanje, čeprav za nas težko, vseeno bistveno boljše kot preteklo. Imamo resno in uspešno vlado, mediji jo stalno napadajo. Dobro. Sprejemamo. Lahko tudi za naprej. To je bistven napredek od preteklosti, ko je bila na oblasti tranzicijska levica in ko so njihovi politični podporniki z novinarskimi peresi v rokah inflacijo, ki je bila večja od današnje, in gospodarsko rast, trikrat manjšo od sedanje, razglašali za zgodbo o uspehu.

Do državnozborskih volitev je še nekaj tednov. Po javnomnenjskih anketah je SDS precej izenačena s SD. Kako gledate na Pa-

horjevo poudarjanje, da bo, če bo prišel na oblast, nehal s poseganjem politike v družbo, s kadrovanjem po politični liniji in podobno?

Veseli me, da namerava nadaljevati našo politiko kadrovanja. Pričakujem, da bo tudi v statut SD vnesel omejitve o nezdružljivosti

ter odpoklical funkcionarje SD iz institucij civilne družbe, kamor ne sodijo, npr. iz olimpijskega komiteja, zveze društev upokojencev, univerz itd.

Kako pa komentirate, da SD tako dolgo časa odlaga predstavitev alternativnega vladnega programa pa tudi vladne ekipe?

Očitno ne zmorejo sestaviti ustrezne ekipe.

Pred volitvami vašima glavnima koalicijskima partnerjema NSi in SLS precej slabo kaže. Zakaj?

Težave imata zaradi notranjih razprtij, ki so tik pred volitvami nevarna stvar. Vendar pa imata tako NSi kot SLS še vedno vse možnosti za vstop v DZ, pred nami je čas volilne kampanje in nič ni še zamujeno.

Nekateri zato menijo, da tudi če osvojite relativno večino, ne boste mogli sestaviti vlade.

SDS bo tako kot po zmagi leta 2004 ponudila pogovore o sodelovanju vsem parlamentarnim strankam. Tudi v sedanji koaliciji so stranke, ki so želele sodelovati. V opoziciji pa so tiste, ki so sodelovanje zavrnile.

Če vam volivci zaupajo mandat za sestavo in vodenje še ene vlade, kaj bo vaše glavno vodilo? Kaj boste v prvi vrsti poskušali izboljšati, popraviti?

Nadaljevali bomo politiko gospodarskega razvoja in rasti, vendar bo večji poudarek na pravičnejši delitvi ustvarjenega. Varovanje okolja bo bolj v ospredju, prav tako zagotavljanje enakih izhodiščnih možnosti za vse. Vzpostavili bomo dosledno delovanje pravne države tudi pri pregonu gospodarskega kriminala.

Še za konec. Kako danes gledate na predsedovanje Slovenije Evropski uniji? Je največji uspeh vašega življenja to ali osamosvojitve Slovenije?

Osamosvojitve je pomembnejša, brez nje ne bi bili niti člani EU niti je ne bi mogli voditi. Po vložnem trudu pa sta bila projekta izenačena, in če upoštevamo priprave, tudi približno enako dolga. **D**

